

Ympäristön tilan seuranta Paatsjoen alueella

Suomen, Norjan ja Venäjän raja-alueita koskeva yhteinen ympäristön tilan seurantaohjelma sisältää ilman, veden ja maaekosysteemien tilan seurannan sekä tuloksista raportoinnin säännöllisesti. Ensimmäinen kokonaisraportti seurannan tuloksista ilmestyi vuonna 2007 ja seuraava, kaikki osa-alueet kattava, raportti julkaistaan vuonna 2013.

Yhteisen seurantaohjelman tuottamat tulokset ympäristön tilasta palvelevat alueen kuntia ja aluehallintoviranomaisia. Tulosten säännöllinen julkaiseminen lisää myös alueen asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ympäristöä koskevaan suunnitteluun. Komissio pitää erittäin tärkeänä, että ympäristön tilan seuranta jatketaan ja että seurannasta saadaan riittävät tiedot kokonaiskuvan muodostamiseksi raja-alueen ympäristön tilasta.

Komissio korostaa myös, että ympäristön seurannassa ja vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon teollisuustoiminnasta aiheutuvien vaikutusten lisäksi luonnonvarojen hyödyntäminen ja ilmastonmuutoksen vaikutukset pohjoisen alueen herkkään luontoon.

Komissio suosittelee, että Lapin ELY-keskus ja Finnmarkin lääninhallitus (vastuuviranomaisina) varmistavat yhteisen seurantaohjelman säännöllisen ja riittävän laajan toteuttamisen. Vain näin saadaan luotettavaa ja ajan tasalla olevaa tietoa raja-alueen ympäristön tilasta alueen asukkaiden ja kuntien käyttöön. Tuloksista on tiedotettava jatkuvasti. Lisäksi komissio suosittelee seurannan laajentamista niin, että yhdessä toimien selvitetäisiin kaikkien keskeisimpien toimintojen sekä ilmastonmuutoksen yhteisvaikutukset raja-alueella.

Rantavyörymät ja liikkumista vaikeuttavat esteet vesistöissä

Komissio keskusteli kokouksessaan Tenojoen rantavyörymistä ja liikkumista vaikeuttavista esteistä vesistöissä. Tenojoessa on kolme kohtaa, joissa voimakas eroosio aiheuttaa rantavyörymiä. Eroosion vuoksi suuria määriä maa-ainesta huuhtoutuu vuosittain jokeen varsinkin tulvien aikana. On mahdollista, että maa-aines kasaantuu sivujokien suulle niin, että se haittaa lohien kutunousua. Lisäksi komission tietoon tuotiin, että Karigasniemen ja Gränsenin rajalla joessa on vanhan sillan jäänteet, jotka aiheuttavat vaaraa veneilylle ja vaikeuttavat kalastusta.

Komissio korosti, että Tenojoen luonnontilan säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää, minkä vuoksi kaikkien vesistöön kohdistuvien toimenpiteiden vaikutuksen on selvitettävä etukäteen hyvin. Sen vuoksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset selvittävät eroosion aiheuttamat haitat ja laskevat eroosiosuojausten kustannukset ja hyödyt sekä tekevät esityksen kunnostusten rahoittamiseksi. Lisäksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset arvioivat ja tekevät esityksen, miten vanhat siltojen rakenteet ja muut vastaavat liikkumista vaikeuttavat esteet saadaan poistetuksi rajavesistöistä.

Toimenpiteet *Gyrodactylus salaris* lohiloisen leviämisen estämiseksi

Rajavesistökomissio antoi vuonna 2008 suosituksen koskien yhteen sovitettujen valmiussuunnitelmien laatimisesta lohiloisen leviämisen estämiseksi. Komission kokoukseen vuonna 2009 kutsuttiin vastuullisia viranomaisia tiedottamaan työn edistymisestä. Molempien maiden vastuuviranomaisten tarkan tiedotuksen pohjalta komissio katsoi hyväksi järjestää asiantuntijakokous. Kyseinen asiantuntijakokous pidettiin 26.–27.10. 2010. Rajavesistökomissio tukee asiantuntijakokouksen suositusta (liitteenä).

Rajavesistöihin tulevien päästöjen vähentämiseen liittyvien toimenpiteiden jatkaminen

Suomalaisnorjalainen rajavesistökomissio suosittelee, että Tenon vesistön jätevesin puhdistamiseen tarvittaviin investointeihin suunnataan tarvittava rahoitus. 1990-luvulla myönnettiin 50 miljoonaa NOK vesistön puhdistamiseen. Näitä toimenpiteitä on jatkettava.

Komissio pitää tärkeänä, että Tenon vesistön vedenlaatu säilyy hyvänä myös tulevaisuudessa. Haja-asutuksesta ja korkeista puhdistusvaatimuksista johtuen veden laadun turvaaminen on hyvin haasteellinen tehtävä vesistönvarren kunnille

Tenon vesistön kuntien jätevesien puhdistukseen liittyvät kustannukset ovat suhteettoman suuria verrattuina niihin kuntiin, joiden ei tarvitse huomioida kansainvälisiä lohivesistöjä. Näillä kustannuksilla on hyvin vaikea rasittaa paikallista väestöä, kun kustannukset jo nykyisellään ovat korkeat. Veden parhaan mahdollisen laadun turvaavien, välttämättömien investointien toteuttaminen tulee täten olemaan hyvin haasteellista.

Esimerkkinä mainittakoon, että Tanan kunnan on lähivuosina investoitava yli 10 miljoonaa kruunua uusiin puhdistamoihin. Kaarasjoella on vastaavanlainen tilanne. Siellä on vaihdettava jätevesiputkia ja kuntakeskuksen jätevesipuhdistamo kokonaan korjattava, jotta se täyttäisi huomispäivän vaatimukset. On kohtuutonta, että näillä kustannuksilla rasitetaan pelkästään kuntien asukkaita.